

Debatt: En kritikk av revolusjonær reformisme

Av Sol Temayüllü.

Det finnes velmenende kamerater i Rødt og RU som, siden det norske samfunnet ennå ikke er klart for revolusjon, mener at forholdene for revolusjon må forberedes gradvis gjennom reformisme. Det er dette standpunktet jeg i det følgende vil kalle «revolusjonær reformisme»: at revolusjon er nødvendig på lang sikt, men at de vanskelige forholdene krever at vi arbeider reformistisk på kort sikt.

Det er ingen vits i å kalle disse kameratene for naive eller å fiendtliggjøre dem. De kommer fra et logisk standpunkt, som sikkert også er basert på erfaringene deres fra politisk arbeid. Det norske samfunnet er ikke som Tsardømmet Russland. Det er et samfunn som stort sett har hatt gode økonomiske forhold, i hvert fall i det siste halve århundret. Det finnes sterke statlige institusjoner som den norske befolkningen har stor tillit til, det er dermed stor tro på det liberale «demokratiet» og betydelig frykt for «radikalisme av alle typer».

Det er ikke veldig ulogisk å tenke at om det eksisterte et parti under disse forhold som ble sittende fast i «gammeldags revolusjonisme», ville dette partiet aldri bli mer enn en liten gruppe rollespillere ((Her: folk som er mer opptatt av å «leke revolusjonære» ved å signalisere en radikal estetikk, enn å faktisk gjøre det tunge arbeidet med å bygge en revolusjonær bevegelse. –Redaktør)). Men jeg mener at deres oppfatning av revolusjonære bevegelser som «fanatiske dogmatikere» eller «voldelige rollespillsgrupper» (i hvert fall delvis) er basert på fordommer og formet av selve

fenomenene (som ubehag med revolusjon på grunn av komforten i de nåværende materielle forholdene) som de bruker for å argumentere for «revolusjonær reformisme» i Norge. Det vil ikke dermed si at det finnes en mangel på eksempel når det gjelder feilene til revolusjonære bevegelser. Det er ikke sjelden at revolusjonære er faktisk dogmatikere, eller forfanatiske, eller at de er ubetydelige grupper isolert fra samfunnet. Likevel er ikke spørsmålet hvilken «gruppe» som har mest feil eller mest rett, men som hva som er den riktige strategien om man vil jobbe for en proletarisk fremtid. Jeg mener at det finnes flere grunner for hvorfor «revolusjonær reformisme» ikke kan fungere.

1. Trenden er mot de «revolusjonære reformistene»

Rødt er i en vekstperiode, medlemskapet har økt betydelig etter siste valget (og i fjoråret generelt). De som melder seg inn er ikke sosialister, men skuffede sosialdemokrater som har blitt imponert av Moxnes og Mímirs retorikk. Det finnes en veletablert sosialdemokratisk struktur innenfor partiet, og ledelsen ser ut til å i stor grad bestå av sosialdemokrater eller i beste fall reformister som vil dytte partiet enda mer til høyre. I flere lokallag i både Rødt og RU finnes det enten ingen revolusjonære kommunister, eller de revolusjonære/kommunistene som finnes er enten ikke aktive eller tilpasser standpunktene sine til et mer moderat språk.

Den sosialdemokratiske overtakelsen av Rødt er ikke et fenomen som bare nylig har begynt. Den er en prosess som har pågått i mange tiår (selv før Rødt eksisterte). Innsatsen til kamerater som fremdeles tror på at partiet kan gå tilbake til sine radikale røtter (eller i hvert fall bli radikalisert på en ny måte) er pris- og nevneverdig – disse kameratene kjemper tappert for en god sak. Det er likevel et maraton i oppoverbakke; de prøver å svømme mot bekken. Og den

situasjonen som Rødt nå befinner seg i er ikke tilfeldig.

2. Elektoralisme fører til liberalisering (Med elektoralisme mener jeg hovedsakelig «valgbasert politikk», med liberalisering mener jeg integrering i borgerlig politikk; det borgerlige politisk paradigme, borgerlig ideologi og borgerlige politiske strukturer.)

Når vi er mot valgbasert politisk arbeid, er det ikke på grunn av standhaftige dogmer, eller fordi «vi må vise at vi er radikale». Det finnes noen klare fordeler med valgbasert politisk arbeid som ikke kan ignoreres: det er en veldig rask måte å øke en organisasjons synlighet på, det hjelper med mobilisere folk, øker legitimiteten til en organisasjon (i det norske samfunnet) og om man vinner valg blir disse fordelene forsterket mange ganger. Alt dette gjør helt klart elektoralismen til en attraktiv strategi, selv når vi avviser at det gjør det mulig å overta statsmakten gjennom valg (mer om dette senere). Det med at vi er mot elektoralisme handler ikke om en følelsesmessig aversjon, men heller om en helhetlig analyse.

Staten, valg og liberalt «demokrati» eksisterer ikke som uttrykk for liberale ideer. Stater er ikke bare nøytrale uttrykk for hele samfunnets felles interesser; det var ingen representativ komité for hele folket som samlet seg og etablerte det vi kaller staten, etter mange timers filosofisk kontemplasjon og diskusjon. Staten er noe som har utviklet seg organisk, som forsvarer av de rådende eiendomsforholdene, som er grunnlaget for loven og klassesamfunnet. Når vi sier at den

norske staten (og andre stater) er borgerlige diktaturer, mener vi ikke dette som et moralistisk utsagn. Vi mener det heller ikke på en konspiratorisk måte; at bak hvert eneste borgerlig diktatur står en komité av alle «superrike» i samfunnet som styrer verden i skyggene. Det er sant at borgerskapet på mange måter påvirker hvordan staten styres ((Ralph Miliband og instrumentalistene har skrevet en del gode tekster om emnet.)) – men når vi snakker om klassekarakteren til en stat er det noe som er uavhengig av (den direkte) innflytelsen fra borgerskapet, det handler om hvordan selve staten er strukturert. Oscar Dybedahl har skrevet (for sju år siden) en ganske god artikkel om emnet som heter «Er staten det motsatt av markedet» ((Kan leses her: <https://radikalportal.no/2015/10/14/er-staten-det-motsatte-av-markedet/>)). Men jeg mener det er relevant å også nevne at staten under kapitalismen ikke bare er en nøytral sfære som dermed tillater de kapitalistiske maktforholdene å reprodusere seg med sin juridiske likebehandling av både arbeidere og borgere. ((Dette standpunktet førte til at en av de største strukturalistene, Nicos Poulantzas, etter hvert ble til en demokratisk sosialist.)) Fordi staten eksisterer ikke bare i abstrakt forstand, men også helt konkret. Det vil si, om «lovene» eksisterer, kan de ikke bare eksistere i lovbøkene, de må også håndheves på en eller annen måte. Siden de gjeldende eiendomsforholdene går mot interessene til et flertall (de «arbeidende klassene»), kan disse lovene ikke håndheves gjennom eller bestemmes av kollektivet, eller som et uttrykk for kollektivets vilje. Derfor må det eksistere institusjoner for å håndheve eiendomsforhold, og siden disse fungerer bare for et mindretalls fordel, må disse institusjonene struktureres på en hierarkisk og byråkratisk måte. Under kapitalismen kan det ikke eksistere en «selvregjering» av flertallet, de må regjeres av en fremmed enhet, politikken må skilles fra «det vanlige livet» og det er akkurat det vi har sett i historien. Institusjoner som Stortinget er ikke strukturert til å jobbe for interessene til hele befolkningen slik liberalerne hevder, det tjener ikke

engang interessene til et flertall, det er strukturert på en måte som skal regulere affærene til borgerskapet. I stedet for at politikk, selvstyring, er en vanlig del av livet vårt, er vårt eneste engasjement med politikk relegert til valg hvert fjerde år (i Norge). Symbolsk sett delegerer vi vår «myndighet» (som egentlig ikke eksisterer under kapitalismen) til et lite sjikt, og dermed legitimeres de statlige institusjonenes myndighet og det skapes en konsensus om status quo.

Når vi da skal endre dette samfunnet, trenger vi å endre hele den strukturen som har utviklet seg etter borgerskapets behov og som et resultat av borgerlige revolusjoner. Vi må skape et nytt system som er *fundamentalt* forskjellig fra alle de klassesdiktaturene i historien som var klassesdiktaturene til parasittiske klasser ((Her mener jeg «parasittisk» i økonomisk og ikke moralsk forstand, altså klasser som er avhengige av at andre, produserende klasser eksisterer.)), som derfor måtte hindre at flertallet (i hvert fall globalt sett) regjerer over seg selv. Proletariatet («de eiendomsløse» den klassen som er avhengig av å selge sitt arbeid for å overleve) er den klassen som trenger å knuse hele klassesamfunnet for å kunne frigjøre seg selv, en produserende klasse uten noe alternativ, som utgjør flertallet (globalt sett) i det kapitalistiske samfunnet. Det er derfor proletariatet, som Marx sa, ikke bare kan ta tak i det nåværende statsmaskineriet og bruke det til sine egne formål. Proletariatets diktatur er ikke bare en stat med en «proletarisk regjering» det er selve regjeringen av proletariatet. Dermed innebærer frigjøringen av proletariatet naturligvis at skillet mellom «politikk» og vanlig liv utslettes, at å bestemme hvordan samfunnet skal ordnes blir en naturlig del av livet, at i stedet for «fremmedregjering», i stedet for å velge hvilke teknokrater som skal administrere borgerskapets affærer gjennom en byråkratisk stat, får man selve regjeringen av proletariatet (og i noen samfunn av flere produserende klasser). Dette kan ikke bare gjøres gjennom masseaksjon, man trenger reorganiseringen av sosiale,

politiske og økonomiske forhold. Dermed trenger man pedagogisk arbeid. De som hevder å være revolusjonære kommunister kan ikke bare fokusere å få andre til å «gjøre opprør», eller få massene til å støtte en eller annen politisk organisasjon. Dette vil også si at et pedagogisk arbeid ikke kan være at revolusjonære «overfører sin overlegne teoretiske kunnskap til de uvitende massene», revolusjonære kommunister må engasjere seg dialogisk med folket, få dem til å engasjere seg med virkeligheten på en kritisk måte og dele en systematisk analyse samtidig som de selv lærer av folket, få folk til å bli aktivt kritiske, og politisk aktive, sånn at de vil regjere over seg selv, i stedet for å bli regjert. Ellers får man ikke et proletarisk diktatur (eller en «sosialistisk stat» som de mer moderate elektoralistene liker å si), man får bare en borgerlig stat med utbredt nasjonalisering/statlig monopol over økonomien. ((Om jeg gjentar og forklarer begreper som «klassediktatur», er dette ikke fordi jeg antar at leseren er ukjent med disse begrepene (likevel er det svært viktig å prøve å gjøre disse tekster tilgjengelige for folk fra forskjellige bakgrunner), det er snarere for å unngå en skjematisk analyse som bestandig refererer tilbake til begreper og fenomener som ble identifisert i tidligere tekster, sånne skjematiske analyser blir derfor gradvis mer og mer forenklet og generaliserende (selv om dette er nødvendig i en viss begrenset grad i all «vitenskap», men det må gjøres på en kritisk måte). En annen grunn for disse «gjentakelser» og «forklaringer» er fordi de ikke bare er gjentakelser og forklaringer, de er også analyser, de er nødvendig for å presentere hvordan jeg forstår disse begrepene og for å se hva slags tilnærming jeg har til dem som er relevant til min bredere analyse.))

Et sånt arbeid kan ikke utføres gjennom fokuset på valg, fordi valg er strukturert (som sagt) spesifikk i en måte som relegerer hele den politiske til bare noen få dager (eller uker) i hvert fjerde år, til en stort sett symbolsk aksjon, som allerede innrømmer legitimiteten av liberal «demokrati».

Plattformet man har og dermed stemmen man har, er i valgbasert politikk avhengig av populariteten til et parti. Derfor om elektoralistene vil «utdanne folk» må de først appellere til de troene som folk flest allerede holder, siden troene folk har er noe som er formet av sine materielle forhold, utdannings institusjoner osv., disse troene stemmer omtrent med liberalisme (fordi hvert samfunnssystem må skape en viss grad av konsensus for å fortsette sin eksistens), særlig i den globale nord der arbeideraristokratiet drar nytte av utbytelsen av den globale sør.

Mange av elektoralistene mener også at vi må vise at sosialisme fungerer, og få folk til å bli sympatiske mot sosialismen, gjennom å implementere reformer. Det, mener de, er hva som er nødvendig for et slags kulturskifte rundt den norske befolkningens holdninger mot sosialisme. Det er flere problemer med dette, en av dem er jo at «sosialistiske reformer» som velferdsordninger, nasjonalisering, osv. er ikke sosialistiske. De utføres av en kapitalistisk stat, med vareproduksjon, et borgerlig politisk struktur osv. og finansieres av imperialisme. De viser ikke at sosialisme fungerer, de viser at sosialdemokrati fungerer (i en bestemt periode av kapitalismens utvikling, når staten har et overskudd fra det globale sør å «fordele»). Ap kalte seg for sosialister i mange år da de regjerte nesten alene og implementerte velferdsreformer. Den nåværende situasjonen er resultatet av en prosess som er stort sett det samme som den prosessen som elektoralistene mener at vi trenger for å forberede forholdene for revolusjon. I tillegg mener jeg at disse ikke ville fungere lenger, det var materielle (i motsetning til ideologiske) årsaker bak finansialiseringen, privatiseringen og den såkalte «nyliberaliseringen» av sosialdemokratiene. Den økonomiske situasjonen i dag er ikke den samme økonomiske situasjonen som gjorde «sosialdemokratiets gullalder» mulig.

Et vanlig aspekt ved den reformistiske drømmen er ideen om at

den nåværende degraderingen av økonomien er forårsaket av en nyliberal, «dårlig» økonomisk politikk, og at den kan fikses gjennom anvendelsen av ny og korrekt økonomisk politikk (ofte inspirert av nymotens teorier slik som «moderne monetær teori» og så videre). Det er til en viss grad sant at nyliberale økonomiske strategier forsterker problemene med kapitalismen, og ulike keynesianske og lignende økonomiske strategier kan fungere (i noen perioder) for å blåse nytt liv i økonomien. Men økonomisk politikk bestemmes ikke (i hvert fall bare) av politikernes ideer, av ulike grunner (inkludert de vi har forklart i denne artikkelen), er den i stor grad underordnet kapitalistenes behov, selv om staten noen ganger fungerer som en forsvarer av det kapitalistiske systemets langsiktige interesser og kan ofre interessene til individuelle kapitalister – man kan si i noen grad at staten som en sosial maskin har funksjonen å bevare og reprodusere de materielle forholdene som skapte den. I tillegg er økonomien i et enkelt land ikke uavhengig av den generelle utviklingen av den globale økonomien, man kan ikke (i alle fall ikke på noen betydelig måte) stoppe kapitalismens klokke som tikker mot midnatt ved å bare endre et lands økonomiske politikk.

Et annet problem som er mer knyttet til det større problemet vi har snakket om her, er at denne typen tenking skaper en situasjon der partiet fokuserer på kortsiktige mål som det kan oppnå bare ved å få stor oppslutning i valg. Dette gjør at partiet må appellere til den allerede eksisterende ideologien til folk, og partiet blir i praksis populistisk istedenfor sosialistisk. De som best kan appellere til den allerede eksisterende ideologien hos folk, og overtale folk til at «det vi vil er egentlig noe du vil» i stedet for å prøve å få dem til å engasjere seg kritisk med verdensbilde sitt, vil klatre raskt i partiet, gjennom en slags «naturlig seleksjon» (se for eksempel Mimír Kristjánsson eller en god del av Rødt-ledelsen). Det nye offentlige bildet til partiet trekker inn flere medlemmer som er sosialdemokrater, skuffet over situasjonen til de gamle sosialdemokratiske partiene (dette

har vi sett med Rødts rekordvekst, ikke bare i meningsmålingene, men også i medlemstall). Dette fører over tid til endring i partiets politiske sammensetning. De gamle medlemmene endrer mentalitet ved at de bestandig jobber med reformistisk politikk, og fordi de politiske miljøene de er aktive i nå inneholder mange sosialdemokrater, og partiets bevegelse mot sentrum trekker stadig flere moderate medlemmer. Dette er en selvforsterkende spiral.

Samtidig må man huske at utviklingen mot høyre ikke er den eneste mulige utviklingen. Et valgbasert parti trenger ikke alltid å gå mot høyre, det kan være noen perioder der partiet beveger seg mot venstre, kanskje pga. aktuelle hendelser, økonomiske og politiske kriser. Men det som vi har beskrevet ovenfor er ikke noe tilfeldig, et problem som noen ganger kan oppstå, det er innebygd i den typen politisk arbeid et parti fokuserer på og hvordan dette påvirker partiets struktur. Når vi ser på valgbaserte partier som begynner med en revolusjonær selvidentifikasjon, spesielt i den første verden, ser vi at alle sånne partier gradvis beveger seg mot høyre og til slutt dropper all revolusjonær retorikk. Som bringer oss til det neste poenget:

3. «Revolusjonær reformisme» er ikke noe nytt

«Sosialdemokrati» har ikke alltid vist til den liberale ideologien vi kjenner i dag. En gang var det bare en betegnelse for de sosialistene som anerkjente politisk arbeid (i motsetning til syndikalisme). Når disse kameratene (de revolusjonære reformistene) anerkjenner at det ikke er bra at Rødt-ledelsen peker på Gerhardssens Ap som et eksempel, og når de peker på at sosialdemokrati er en forskjellig ideologi fra sosialisme, er det relevant å understreke at grensene mellom sosialisme og sosialdemokrati ikke var så tydelige på denne tiden. Da Gerhardsen dannet sin første regjering hadde DNA

vært et kommunistisk parti bare noen tiår tidligere. Gerhardsen selv var fra «venstresiden» i partiet, og var kjent for å være nær Tranmæl, hvis «metode» i dag er hedret av flere elektoralister, og han var leder for Venstre kommunistisk Ungdomsfylking (navnet skulle vise at Arbeiderpartiet var til venstre for NKP og ikke hadde gitt opp kommunismen ved å melde seg ut av Komintern). De kameratene som holder linjen om «reformisme på kort sikt, for å forberede til revolusjon på lang sikt» underdriver ofte hvor radikale spesielt Ap var, og prøver å beskrive dens politikk som om det var moderne sosialdemokrati, blant annet for å skille seg fra Kristjánsson og de andre nysosialdemokratene i Rødt (og det er bra at de tar avstand fra dem), men det har kanskje også noe å gjøre med hvor lik deres egen og det gamle Aps linje er, og hvordan denne linjen gradvis har utviklet seg til det sosialdemokratiet vi kjenner til i dag.

Dette gjelder ikke bare for Ap, stort sett alle sosialdemokratiske partier har hatt en lignende utvikling der de gradvis utviklet seg til de sosialliberale (og noen ganger «nyliberale») partiene som vi kjenner til i dag, pga. deres fokus på valgbasert arbeid, og fordi det at forholdene i den første verden bedret seg førte dem til å tro at kapitalismen ikke kommer til å ta slutt i noen nær framtid. Disse forholdene gjorde det mulig for det historiske kompromisset som vi har nevnt i artikkelen «Mimir Kristjánsson, reformismens talsmann». Eduard Bernstein, som mange i dag anerkjenner som det moderne sosialdemokratiets far, var ikke mot kommunisme, han mente bare at kapitalismen aldri kommer til å kollapse naturlig og vi derfor må legge forholdene til rette for et sosialistisk og etter hvert kommunistisk samfunn gjennom reformisme – istedenfor å ha et langsiktig kommunistisk mål, burde partiet fokusere på kortsiktige politiske mål, som gradvis skulle føre til sosialisme (eventuelt kommunisme). Den tyske sosialdemokraten Konrad Schmidt utdyper denne «strategien» på følgende måte (som Rosa Luxemburg siterer, i hennes kritikk av denne strategien i

boken «Reform og revolusjon»):

«... den faglige kampen om timer og lønn og den politiske kampen for reformer vil føre til en gradvis mer omfattende kontroll over produksjonsforholdene ... ettersom rettighetene til den kapitalistiske eieren vil bli redusert gjennom lovgivning, vil han med tiden bli redusert til rollen som en enkel administrator. Kapitalisten vil se at eiendommen hans mister mer og mer verdi for seg selv [inntil til slutt] vil ledelsen og administrasjonen av utbygging bli tatt fra ham fullstendig [og] kollektiv utbygging [innført].»

Denne troen på at kapitalismen aldri kommer til å kollapse, fokuset på valgbasert arbeid og faglig kamp, endret disse partienes natur, og førte til at sosialdemokratene ga opp alle drømmer om revolusjon uten å legge merke til det. Vi ser også i dag at defaitistisk retorikk spiller en betydelig rolle hos den linjen i Rødt som identifiserer seg som revolusjonære, men som gir seg til den reformistiske linjen hver gang, med troen på at sosialisme ikke er et aktuelt tema i det nåværende forhold i Norge. Partiene som disse kamerater peker på som eksempel, som hadde et «reformistisk program på kort sikt og et revolusjonært ideal på lang sikt», blant annet PCI (Italias kommunistiske parti), hadde akkurat den samme skjebnen som de andre reformistiske partiene. Det er en grunn til at PCI ikke finnes lenger, de har først blitt til Det demokratiske venstrepartiet, etterpå slo de seg sammen med mer moderate partier til å bli Venstredemokratene, før de endelig slo seg sammen med enda mer moderate partier, kastet bort «venstre» og ble til det Demokratiske Partiet. Virkelig en suksesshistorie fra et revolusjonært perspektiv..!

4. En annen vei er mulig

De revolusjonære reformistene ser ut til å tenke at opinionen er noe som endres med å overbevise hver enkelt person direkte, gjennom kanskje «sosialistiske reformer», eller kulturskifte.

Men opinionen påvirkes direkte av materielle forhold. Dette har vi pekt på når vi nevnte hvorfor norske folk er ikke så varme til revolusjonært arbeid. Vi ser eksempler i dag på hvordan materielle forhold virker inn på opinionen: Rødt har hatt en kraftig vekst generelt de siste årene mens materielle forhold har blitt verre for det norske folk, og en spesielt kraftig vekst spesielt etter at strømprisene gikk kraftig opp. At et parti som Rødt får oppslutning som Norges tredje største parti i noen meningsmålinger var en situasjon som man ikke engang kunne drømme for bare noen år siden. Vi ser også at etter at Ukraina-krigen brøt ut, og det økende mediefokuset på NATO, gikk støtten til Rødt ned på meningsmålingene. Samtidig mener jeg det er viktig å ikke ta opp en deterministisk analyse. Man kan ikke forvente at bare fordi de materielle forholdene blir dårligere, vil massene strømme til sitt lokale kommunistparti som har flere bokstaver i forkortelsen sin enn det har medlemmer. Ivar Espås Vangen har noe rett i artikkelen «Veien til sosialismen – om sosialistisk strategi» når han skriver:

Slik jeg ser det fører dette til at politikk enten havner i to båser:

1. Enten at man driver politikk på et reint reformistisk grunnlag, hvor man velger sak til sak å engasjere seg i etter eget forgodtbefinnende eller rett og slett hvor det virker klokt i øyeblikket å kaste seg inn.

2. Eller at man henfaller til sekterisk passivitet, hvor man unnlater å delta i daglig politikk overhodet, fordi det uansett trengs en revolusjon – antakelig en væpna en, for å endre noe vesentlig.

<https://radikalportal.no/2019/03/16/veien-til-sosialismen-om-sosialistisk-strategi/>

Det han presenterer som alternativ er å kombinere parlamentarisk og utenforparlamentarisk politisk arbeid((Jeg

oppsummerer: se den opprinnelige artikkelen for å forstå forfatterens argumenter i større detalj.)). Han mener sosialistene bør arbeide med en spesiell type reformisme som undergraver kapitalens makt. Vi har pekt på flere grunner til at elektoralistisk og reformistisk politikk ikke bare er unyttig, men aktivt farlig (av strukturelle grunner) for et revolusjonært parti. Men jeg er enig i at partier som identifiserer seg som revolusjonære og går mot reformistisk politikk ofte unnlater å delta i dagspolitikk overhodet. Men uttrykket «sekteisk passivitet», som kamerat Ivar bruker, passer egentlig ikke. «Sekteisk» passer godt på flere organisasjoner, men medlemmene til de revolusjonære organisasjonene er ofte langt mer aktive enn medlemmene i valgpartiene: de deler ut løpesedler, organiserer demonstrasjoner, henger opp plakater m.m. ((det er ikke noe iboende revolusjonært i å dele ut løpesedler, men dette eksempelet er for å vise at revolusjonære er aktive og ikke passive.)) og prøver ganske ofte å engasjere seg i pedagogisk arbeid med massene (i motsetning til reformistene). Enten er kamerat Vangen uvitende om dette, eller så ignorerer han det. Men selv om revolusjonære organisasjoner engasjerer seg i en del veldig viktig arbeid, motbeviser ikke dette poenget om at kommunister må gjøre mer konkrete ting både for å få folks sympati, men også som en del av den revolusjonære prosessen (som ikke begynner og slutter med det historiske punktet vi ofte kaller for revolusjon). Kommunismen kan ikke være bare et ideal i fremtid. Som Marx skriver i Den tyske ideologi:

Kommunismen er for oss ikke en tilstand som skal etableres, et ideal som virkeligheten [må] tilpasse seg. Vi kaller kommunismen den virkelige bevegelsen som avskaffer tingenes nåværende tilstand. Betingelsene for denne bevegelsen er et resultat av de premissene som nå eksisterer.

Som Vangen også peker på, er det viktig å ikke heller gå i motsatt retning, slik Bernstein gjorde, og forlate hvilket som helst langsiktig mål. Men jeg mener likevel at det

alternativet han peker på til denne «dikotomien» mellom reform og revolusjon ikke er det riktige alternativet. Jeg mener alternativet hans ikke er et «revolusjonært alternativ som også bruker reformistiske metoder», men tvert imot et rent reformistisk alternativ på lang sikt (av grunner nevnt ovenfor). Han kritiserer Bernstein, men jeg har vanskelig for å se hvordan strategien han foreslår er så betydelig forskjellig fra Bernstein og (de gamle) sosialdemokratenes strategi, når noen av hans konkrete forslag er akkurat de samme som Konrad Schmidt og sosialdemokratenes.

Det finnes en direkte kobling mellom hva slags politisk arbeid man gjør, hva slags struktur et parti har, og dermed også hva slags strukturelle problemer et parti møter og hvordan det utvikler seg. Det vil ikke dermed si at det er en universell regel at kommunistene aldri burde delta i valg. Man må vurdere hva man risikerer å tape og får sjanse til å vinne med valgdeltakelsen. Norske borgerlige «demokratiske» institusjoner er veletablerte, og valgspeillet må spilles innenfor faste rammer. Man får kanskje sjansen å bli mer synlige eller mobilisere støtte, takket være den enorme mediedekningen av valget, og valgukenes viktighet som spesiell hendelse. Men dermed skaper man også forhold som stimulerer liberalisering av partiet, særlig når vi ikke bare snakker om en taktisk valgdeltakelse, men en plan om langsiktig valgdeltakelse, valgbasert politikk, for å få en administrativ rolle i den borgerlige regjeringen, og gradvis reformere staten til å gjøre en «fredelig revolusjon» mulig.

Talsmennene for denne strategien erklærer selv at den vil ta lang tid. En lang tid brukt til å drive kampanje for reformer gjennom parlamentet, betydelig samarbeid med sosialdemokratene og et fokus på kortsiktige mål. ((For å gi et konkret eksempel, hvordan skal et valgbasert sosialistisk parti navigere saker som spørsmålet om NATO, uten å miste makt og innflytelse?)) I dag ser vi for eksempel at SV, som har sitt opphav i NATO-motstanden innenfor Ap, diskuterer om de skal droppe

motstanden mot NATO. At et parti har kommet til en situasjon der de diskuterer hele sitt eksistensgrunnlag bør være bevis nok på at det ikke handler om hvor sterk overbevisning folk har, hvor prinsippfaste de er, eller hvilke prinsipper de har, når det ikke passer med hvordan de opererer. Partier er ikke ideelle enheter som er perfekte uttrykk for en ideologi eller plan, de er organiske, materielle enheter, deres ideologi og tilnærming blir formet over tid av hvordan de opererer, hvilke samfunnsgrupper de må appellere til, de materielle forholdene i et land, osv. Å tenke at et parti kan fokusere i så lang tid på valgpolitikk, bygge allianser med ikke-sosialister, osv. og ikke ende opp som stort sett det samme som Ap (hvis ideologi etter gjenforening med NSA var ikke så forskjellig fra Rødts) er absurd.

Det norske Arbeiderparti, som er det politiske organet for den norske arbeiderklassen, setter seg som mål å avskaffe den kapitalistiske utbyttinga og bygge opp et sosialistisk, et klasseløst samfunn, styrt av håndens og åndens arbeidere. For å nå fram til dette målet ser partiet det som sine viktigste oppgaver: å vinne folket for det sosialistiske grunnsynet, samle, organisere og dyktiggjøre arbeidsfolket i landet, reise dets vilje til sjølhevding, solidaritet og samfunnsansvar og på demokratiets grunn vinne folkeflertallet og samfunnsmakta for det arbeidende folk.

– Det norske Arbeiderpartis prinsippprogram fra 1939

Om det i morgen på magisk vis skulle oppstå forhold som gjorde det mulig å kjempe mot den borgerlige staten ved å bruke institusjonene til den borgerlige staten, uten at man i virkeligheten ble integrert inn i denne, kunne det være lurt å delta i valg. I de tidlige dagene til de borgerlige «demokratiske» institusjonene, da disse var gitt som konsesjoner til proletariatet som et resultat av proletariatets kamp (chartismen i England, thranittene i Norge), var proletariatets politikk og kultur ennå

forskjellige fra borgerskapets, da arbeiderklassen var mindre skolert i borgerlig ideologi. Selv i disse tidligere dagene var det ikke mulig å bruke borgerlige institusjoner for å skape en proletarisk fremtid, men det var mulig å bruke dem for å kjempe mot selve staten. Flere sosialistiske partier har hatt denne strategien, blant annet bolsjevikene. Som Lenin skriver i Den proletariske revolusjon og renegaten Kautsky:

Derav følger ikke at en ikke bør utnytte den borgerlige parlamentarisme (og bolsjevikene har utnyttet den så godt som neppe noe annet parti i verden, for i 1912-1914 erobret vi hele arbeiderkurien i den 4. дума). Men herav følger at bare en liberaler kan glemme den borgerlige parlamentarismes historiske begrensning og betingethet, slik Kautsky glemmer det. Overalt i den mest demokratiske borgerlige stat møter de undertrykte masser en opprørende motsetning mellom den formelle likhet, som kapitalistenes «demokrati» proklamerer, og tusenvis av faktiske begrensninger og komplikasjoner som gjør proletarene til lønns-slaver.

Her siterer jeg ikke Lenin fordi sitater i seg beviser noe, men fordi de som argumenterer for «revolusjonær reformisme» ofte siterer Lenin (og Luxemburg), og jeg mener det er viktig å plassere disse to i en historisk kontekst. Det dogmatiske standpunktet i dag ikke er å avstå fra å delta i valg, men heller deltakelse i valg. Disse teoriene (som argumenterer for elektoralisme) baserer seg stort sett ikke på en analyse av de spesielle forholdene i Norge, der kapitalens hegemoni er sterkt, men på analysene til Marx, Lenin og Luxemburg for forholdene i det 19. og 20. århundres Europa da de borgerlige demokratiske institusjonene nettopp var gitt som konsesjoner til arbeiderne. De tar Marx og Lenin ut av kontekst og prøver å si at «man burde delta i valg fordi kapitalens hegemoni er så sterkt, og ellers kan vi ikke nå ut til folket» (samtidig som de ikke gjør noe seriøst forsøk på å skape mot-hegemoni og institusjoner for arbeidermakt).

Marx drev korrespondanse med Det franske arbeiderpartiet, hvis arbeidsprogram han hadde stor innflytelse over. Han skrev «Arbeidernes spørreskjema» for å (blant annet) utforske hva det egentlig var arbeiderne i Frankrike ville, og det var informasjonen han fikk derfra som bestemte Det franske arbeiderpartiets umiddelbare krav i valgplattformen sin. Det gikk an fordi det franske samfunnet den gang var forskjellig i både base og overbygning. Kravene til det franske proletariatet var krav som var proletariske krav, som representerte behovene (i hvert fall i noen grad) til det internasjonale proletariatet den dagen, de underliggende materielle mekanismene som skapte disse krav var dermed de samme materielle mekanismene som skapte det internasjonale proletariatets interesse i kommunisme. Å oppfylle krav ville sannsynligvis bringe både Det franske arbeiderpartiet og det franske samfunnet til forhold som var mer passende for en proletarisk revolusjon. Som nevnt i sitatet ovenfor hadde for eksempel bolsjevikene erobret hele arbeiderkurien i den fjerde dumaen (1912-1914).

I dag har vi en situasjon der de norske arbeidende klassene i lang tid har levd under forhold der de følte at deres interesser var på linje med borgerskapets, eller rettere sagt, nasjonens interesser. ((Disse forholdene var skapt av konsesjoner fra borgerskapet, som kom av de materielle forholdene den dagen og norske arbeideres kamp.)) I tillegg er som sagt de borgerlige «demokratiske» institusjonene ganske veletablerte, og det er både samfunnsmessige og institusjonelle mekanismer som skaper et strukturelt insentiv for de parlamentariske partiene (eller partiene som deltar i valg) til å liberalisere ideologien sin. Noen av disse mekanismene er de samme som de får de arbeidende klassene til å ta opp den borgerlige ideologien. At de arbeidende klassene er kjøpt inn i den borgerlige ideologien, er i seg selv er en mekanisme som fungerer til å liberalisere valgdeltakende partier. Dermed, når de borgerlige «demokratiske» institusjonene er så veletablerte og når store deler av de

arbeidende klassene er kjøpt inn i borgerlig ideologi, er det ikke bare umulig å kjempe mot den borgerlige staten med bruk av borgerlige institusjoner, men valgdeltakelse fører også til integrasjon i borgerlig politikk.

Hva er da et revolusjonært alternativ? Hvordan kan det eksistere et revolusjonært alternativ? Jeg mener det er fortsatt rett, som Marx sa, at proletariatet ikke kan bare ta tak i det nåværende statsmaskineriet og bruke det til sine egne formål, fordi borgerskapets diktatur ikke er en maskin skapt for proletariske formål. Jeg mener det eksisterer et alternativ som både gjør det mulig å unngå borgerlig parlamentarisk arbeid og gjøre noe konkret, nemlig å bygge dobbeltmakt, proletariske maktstrukturer som skaper (i begrenset grad) forhold for de arbeidende klassenes selvregjering i en midlertidig periode, og som endelig skal knuse og erstatte det borgerlige statsmaskineriet:

- arbeiderråd for å ta egne beslutninger i politisk (og annet slags) arbeid,
- infrastruktur for å dele ut og overføre mat og andre ressurser basert på kommunistiske prinsipper i den grad det er mulig under kapitalismen (inkludert politisk informert «mutual aid» som er aktivt integrert i revolusjonært pedagogisk arbeid),
- trening i bruk av våpen og hvordan å organisere seg militært fra et proletarisk perspektiv((en kan godt skrive en lengre artikkel som diskuterer mer rundt hvordan vi skal tilnærme oss til våpen, vold og andre slags ting, det bør forstås her likevel at når jeg her snakker om behovet for proletarisk militærtrening er det ikke ut fra verken eventyrlyst eller voldsromantikk)),
- mer sofistikerte former for politisk pedagogisk arbeid basert på proletariske former for gjensidig pedagogikk,

alt i den grad dette er mulig under kapitalismen, på en måte som bygger opp politisk, økonomisk og andre typer infrastruktur for de senere stadiene av «den revolusjonære

prosessen». Alt dette samlet, koordinert og underlagt revolusjonære mål gjennom et ordentlig proletarisk parti, som styres på en proletarisk måte der alle er med å ta beslutninger og forent i en demokratisk vilje til å gjennomføre disse beslutningene, der ingen bare er menige for en valgkamp orientert rundt en liten gruppe politikere (som etter å ha blitt valgt selv, ikke har noen problemer med å gå mot prinsippprogrammet og medlemskapets vilje) men alle er i stedet aktive politiske aktører. Jeg vil ikke regne med at alle i RK er enige i dette perspektivet på dobbelmakt, men spørsmålet er åpent for debatt – vi er, til tross for alle fordømmene mot revolusjonære kommunister, ikke dogmatikere.

Her kan det innvendes at det per dags dato ikke finnes nok folk i Norge engasjert i revolusjonært arbeid for å starte arbeidet med å bygge disse dobbeltmaktstrukturene – hele argumentet til de «revolusjonær reformistene» bygger jo på at det ikke finnes nok folk og støtte for sånt arbeid i Norge. Men ville det ikke egentlig finnes nok folk for dette arbeidet, om alle de «revolusjonære reformistene» ble med? Vi snakker jo ikke om å starte umiddelbar folkekrig – for det er sant at det ikke finnes nok folk til å drive folkekrig nå, at et syn på «revolusjonært arbeid» (der revolusjonært arbeid bare er å drive folkekrig umiddelbart) faktisk gjør det vanskeligere for de revolusjonære å nå ut til det norske folket. Det betyr likevel ikke at vi må gi innrømmelser til borgerlig politikk og fokusere på elektoralisme og liberal aktivisme som oppnår svært lite, om det oppnår noe i det hele tatt på lang sikt, og som gradvis fører til at vi selv blir en del av det borgerlige systemet, når det eksisterer konkrete alternativer for revolusjonært arbeid som faktisk kan virke å legge grunnlaget til revolusjon.

Som sagt tidligere, er tiden vi lever i en ekstraordinær tid. Vi møter stadig flere kriser og økonomien blir verre selv i første verdensland. Motsigelsene i den borgerlige økonomien kommer til å uttrykke seg sterkere i kjølvannet av invasjonen

av Ukraina, og en omstrukturering av verdens økonomi som er allerede på gang. Matvareprisene kommer til å øke sterkt (selv om staten kan intervenere på kort sikt) siden kunstgjødselprisen har nådd historiske høyder, og siden Ukraina og Russland til sammen produserte nesten 30 prosent av hele verdens hveteforsyning. Forholdene blir mer og mer egnet for å få folk til å bli kritisk engasjerte og vise dem at systemet ikke fungerer. Men de «revolusjonære reformistene» vil at vi midlertidig skal overtale folk til å tro at systemet faktisk kunne fungere om det var bare vi som var i regjering, fordi dette på lang sikt skal føre til at folk bestemmer seg å bli kvitt med systemet, siden vi har legitimert «kommunisme» gjennom vår deltakelse i systemet.

Jeg kan ikke med sikkerhet si at det aldri vil oppstå forhold i fremtiden som gjør at deltakelse i valg gir taktisk mening i en revolusjonær strategi. Men det er ikke situasjonen nå, det har ikke vært situasjonen i Europa på ganske lang tid, og man kaster bort svært verdifulle muligheter når ennå opererer med en slags defaitistisk mentalitet, som i utgangspunktet gjorde det mulig for venstresosialdemokratene å få så stor innflytelse/makt i Rødt. Defaitistiske argumenter er selvoppfyllende profetier: når folk ikke tror et revolusjonært alternativ er mulig, blir ikke et revolusjonært alternativ mulig. Vi har ikke så god tid at vi bare kan kaste bort sånne muligheter og fortsette å snurre på reformismens karusell, og dermed akkurat de samme feilene som DNA, NKP, SV, Rødt, SPD og PCI gjorde. Vi møter nå flere kriser (hvor kanskje den viktigste er klimakrisen) som i utgangspunktet ble skapt av det borgerlige systemet, og som det borgerlige systemet ikke har noen evne til å løse. ((Se blant annet: <https://mronline.org/2022/03/21/there-is-no-green-transition/>))

Hvor mange flere Einar Gerhardsen-er, Kristjánsson-er, AP-er, PCI-er og Rødt-er trengs det før man endelig hopper av karusellen?

Fotnoter er forfatterens egne, om ikke annet er oppgitt.